

**Izrada strateške studije za Program prekogranične suradnje Interreg
VI-A IPA Hrvatska - Bosna i Hercegovina – Crna Gora**

STRATEŠKA STUDIJA

-NETEHNIČKI SAŽETAK-

Knjiga II

Ver.2.

EKOINVEST

ožujak 2022.

Upravljačko tijelo:	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije		
Ovlaštenik:	Eko Invest d.o.o., Draškovićeva 50, 10 000 Zagreb		
Dokument:	Strateška studija Programa prekogranične suradnje VI-A IPA Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora, Ver. 2 Netehnički sažetak, Knjiga II.		
Team Leader:	Dr.sc. Nenad Mikulić, dipl.ing.kem.teh, dipl.ing.građ.		
Izrađivač studije: EKO INVEST d.o.o.	Dr.sc. Nenad Mikulić, dipl.ing.kem.teh, dipl.ing.građ.		Poglavlja: 1., 2., 3., 10., 13.
	Marina Stenek, dipl.ing.biol., univ.spec.tech.		Poglavlja: 4., 4.1., 4.1.3., 4.1.4., 7., 8., 9.
	Vesna Marčec Popović, prof. biol. i kem.		Poglavlja: 4.1.4., 4.2., 5., 6., 7., 8., 9.
	Martina Cvitković mag.geog.		Poglavlja: 4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.7., 9.
	Danijela Đaković, dipl.ing.silv.		Poglavlja: 4.1., 5., 6., 7., 8., 9., 10.
	Margareta Androić, mag.ing.prosp.arch.		Poglavlja: 4.1., 4.1.6., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KRATKI PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA INTERREG PROGRAMA VI-A IPA HRVATSKA – BOSNA I HERCEGOVINA -CRNA GORA.....	3
3. ODNOS PROGRAMA S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM STRATEGIJAMA, PLANOVIMA I PROGRAMIMA 7	
4. PODACI O POSTOJEĆEM STANJU OKOLIŠA.....	9
5. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA STRATEŠKE PROCJENE	12
6. VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI PROVEDBE PROGRAMA NA CILJEVE ZAŠTITE OKOLIŠA	15
7. PREKOGRANIČNI UTJECAJI	18
8. MJERE ZAŠTITE I SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA.....	19
9. OPIS PREDVIĐENIH MJERA PRAĆENJA	25

1. UVOD

Strateška procjena utjecaja na okoliš (SPUO) je postupak kojim se procjenjuju vjerojatni značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom strategije, plana i programa (SPP). Postupak služi optimiziranju razvoja predloženog određenim SPP-om, tj. rješavanju problema kumulativnih učinaka, učinaka velikih razmjera, među-sektorskih i indirektnih učinaka, koji se ne mogu predvidjeti postupcima PUO.

Cilj uvođenja postupka SPUO (čl. 1. Direktive) je osigurati visok stupanj zaštite okoliša i doprinijeti uključivanju pitanja okoliša u izradu i usvajanje planova i programa s ciljem poticanja održivog razvoja. Kroz SPUO postupak nastoji se informirati donosioca odluka o stupnju neizvjesnosti utjecaja, stupnju dosljednosti ciljeva (SPP-a i zaštite okoliša), osjetljivosti postojećeg okoliša i rasponu dostupnih alternativa SPP-a.

Postupak strateške procjene za Program Interreg VI-A IPA Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora (u daljnjem tekstu: Program) započeo je donošenjem Odluke o započinjanju postupka strateške procjene utjecaja na okoliš za Interreg IPA program prekogranične suradnje Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2021.-2027. (KLASA: 910-06/21-01/1; Ur.broj 538-10-3-1-1/433-21-6) od 11.11.2021. godine. Prije započinjanja samog postupka strateške procjene, proveden je postupak prethodne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu te je Rješenjem Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja (u daljnjem tekstu: MINGOR) riješeno da je program prihvatljiv za ekološku mrežu i da nije potrebno provoditi postupak glavne ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu (KLASA: UP/I 612-07/21-37/258; Ur.broj: 517-10-2-3-21-3 od 22.10.2021.)

Postupak određivanja sadržaja strateške studije proveden je u razdoblju od 11.11.2021. do 11.12.2021., te su javne konzultacije održane 29.11.2021. putem Teams platforme. Kao dio postupka određivanja sadržaja strateške studije, izrađena je preliminarna strateška studija kojom je predložen opseg i razina detaljnosti podataka koji će se obrađivati u strateškoj studiji, te je ista dostavljena svim sudionicima koji sudjeluju u SPUO postupku i objavljena na web stranici Programa. Rezultati konzultacija su prikazani i na odgovarajući način ugrađeni u stratešku studiju.

Nositelj Programa je Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, dok je ovlaštenik za izradu dokumentacije za provedbu postupaka strateške procjene Eko Invest d.o.o. iz Zagreba, koja je tvrtka nositelj suglasnosti Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša i prirode (ovlaštenja se nalaze kao **Prilozi Knjizi I**).

1.2 Popis dionika

Projektom izrade Programa upravlja više tijela koja su formirana u svrhu praćenja ukupne provedbe projekta, upravljanja i kontrole, pružanja pomoći dionicima, revizije projekta itd. te Nacionalnoj tijela država sudionica koja su odgovorna za uspostavu i učinkovito funkcioniranje nacionalnih kontrolnih sustava. Nacionalna tijela također su odgovorna za provođenja postupka određivanja sadržaja strateške studije, kao i pregleda strateške studije i provedbu javne rasprave. Tijela koja su sudjelovala u postupku određivanja sadržaja strateške studije navedena su tablično niže:

Republika Hrvatska	Republika Bosna i Hercegovina	Republika Crna Gora
Nacionalno tijelo: Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova	Nacionalno tijelo: Direkcija za evropske integracije	Nacionalno tijelo: Vlada Crne Gore – Ured premijera
Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma Crne Gore
Ministarstvo poljoprivrede		
Ministarstvo zdravstva		
Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike		
Ministarstvo turizma i sporta		
Ministarstvo znanosti i obrazovanja		
Ministarstvo kulture i medija		

Sukladno hrvatskom zakonodavstvu, navedena tijela pozvana su dostaviti svoja mišljenja o opsegu i razini detaljnosti podataka koji će se obrađivati u strateškoj studiji temeljem nacrtu Programa i izrađene preliminarne strateške studije uz koju je priložen upitnik s posebno elaboriranim pitanjima za svaki sektor. Nacionalna tijela svih država sudionica dostavila su svoja mišljenja o preliminarnoj studiji koja su se u bitnom odnosila na tehničke korekcije.

Svi komentari i mišljenja o preliminarnoj studiji i Programu analizirani su i naknadno ugrađeni u Odluku o sadržaju Strateške studije procjene utjecaja Interreg IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora 2021.-2027. na okoliš (KLASA: 910-06/21-01/1; URBROJ: 538-07-3-1-2/429-21-24) od 20.12.2021. Odluka o sadržaju čini temelj za izradu strateške studije, no naknadno zaprimljeno mišljenje Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, također je uzeto u obzir. Cjeloviti odgovori i obrazloženja ovlaštenika na zaprimljena mišljenja dostupni su pri Ministarstvu regionalnog razvoja i EU fondova.

2. KRATKI PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA INTERREG PROGRAMA VI-A IPA HRVATSKA – BOSNA I HERCEGOVINA -CRNA GORA

Program predstavlja instrument kojim se osigurava podrška prekograničnoj suradnji država sudionica u nadolazećem programskom razdoblju od 2021. do 2027. godine.

Predloženi program pokriva pogranična područja Hrvatske i Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Crne Gore, te između Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Programsko područje također uključuje i teritorij na kojem su prisutne granice svih triju država, a to je Dubrovačko-neretvanska županija, Općina Trebinje te Općina Herceg Novi. Programsko područje identično je području za prethodno programsko razdoblje 2014-2020, te pokriva 12 hrvatskih županija, Brčko Distrikt i 109 bosanskohercegovačkih općina/gradova, te 11 crnogorskih općina, što čini ukupnu površinu od 87.453,95 km² na kojoj živi 5,587,836.00 stanovnika.

Programsko područje je veliko i heterogeno i ima veliki potencijal i brojne prednosti, ali se također suočava s različitim zajedničkim izazovima koji proizlaze iz klimatskih promjena. Programsko područje jedno je od najranjivijih područja u Europi te se učinci klimatskih promjena već osjećaju kroz temperaturne ekstreme, suše, poplave itd. Takve utjecaje potrebno je spriječiti mjerama ublažavanja i jačanjem otpornosti. Očuvanje bioraznolikosti i upravljanje pograničnim područjima potrebno je unaprijediti, posebno na mjestima kojima prijete rizici poput poplava, požara i onečišćenja zraka, te općenito rizika povezanih s klimatskim promjenama.

Program je izrađen na način da u najvećem mogućem opsegu podražava održivi razvoj. Na međunarodnoj razini, program je u skladu s ciljevima Strategije EU za dunavsku regiju (EUSDR) budući da promiče kulturu i turizma, upravljanje okolišnim rizicima, podržava konkurentnost poduzeća i unaprjeđenje institucionalnih kapaciteta. Europska Strategija za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR) ugrađena je u program kroz naglašavanje važnosti transnacionalnih kopnenih staništa i bioraznolikosti, te diverzifikacije turističke ponude.

Slika 1. Programski teritorij

Program zastupa strateški cilj/misiju podupiranja pametnog, zelenog i inkluzivnog razvoja u pograničnim područjima Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore. Za nadolazeće programsko razdoblje, predviđena su četiri ključna prioriteta, koji se mogu također smatrati i nastavkom prethodnog programa uz dodatne nove elemente i karakteristike koje se žele postići u novom financijskom okviru. Program je stoga usredotočen na ograničeni broj ciljeva i područja, odnosno koncentriran je na tematska ključna područja gdje je moguće ostvariti najveće utjecaje kroz zajedničko djelovanje:

- Prioritetna os 1- Pametna ulaganja u istraživanje, inovacije i konkurentno poduzetništvo
- Prioritetna os 2- Zelena ulaganja u zaštitu okoliša i učinkovito upravljanje rizicima
- Prioritetna os 3- Pristupačne i otporne zdravstvene usluge
- Prioritetna os 4- Održivi i uključivi turizam i kultura

Odabrane prioritetne osi prenesene su u sljedeće ciljeve politika ili specifične ciljeve:

Cilj politike 1 (PAMETNIJA EUROPA): Konkurentnija i pametnija Europa promicanjem inovativne i pametne gospodarske preobrazbe i regionalne povezanosti IKT-a

- SC 1.1 Razvoj i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te primjena naprednih tehnologija
- SC 1.3 Jačanje održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova i otvaranje radnih mjesta u njima, među ostalim i kroz produktivna ulaganja

Cilj politike 2 (ZELENIJA EUROPA): Zelenija, otporna Europa s niskom razinom emisija ugljika koja prelazi na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija ugljika promicanjem prijelaza na čistu i pravednu energiju, zelenih i plavnih ulaganja, kružnoga gospodarstva, prilagodbe klimatskim promjenama i ublažavanja klimatskih promjena, upravljanja rizikom i njegova sprečavanja te održive gradske mobilnosti

- SC 2.1 Promicanje energetske učinkovitosti i smanjenje emisija stakleničkih plinova;
- SC 2.4 Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i sprječavanja rizika od katastrofa te otpornosti, uzimajući u pristoje utemeljene na ekosustavima;
- SC 2.6 Promicanje prijelaza na kružno i resursno učinkovitije gospodarstvo

Cilj politike 4 (UKLJUČIVIJA EUROPA): Uključivija Europa s istaknutijom socijalnom komponentnom provedbom europskog stupa socijalnih prava

- SC 4.5 Osiguravanje jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi i poticanjem otpornosti zdravstvenih sustava, uključujući primarnu skrb, te promicanjem prijelaza s institucionalne skrbi na skrb unutar obitelji i zajednice;
- SC 4.6 Jačanje uloge kulture i održivog turizma u gospodarskom razvoju, socijalnoj uključenosti i socijalnim inovacijama.

Strateški okvir s pripadajućim akcijama i očekivanim rezultatima i pokazateljima prikazan je u **Tablici 1** u strateškoj studiji (**Knjiga I**). Financijski udjeli planirani za svaki programski prioritet preliminarni su prijedlog, te podliježu manjim promjenama. Gdje je to bilo moguće, korišteni su kao mogući pokazatelj intenziteta ulaganja, odnosno intenziteta mogućih utjecaja prioritetne osi.

Table 1. Strateški okvir Programa

PC 1 - Pametnija Europa		PC 2 - Zelenija Europa		PC 3 - Uključivija Europa	
Podržati pametni, zeleni i uključiviji razvoj pograničnog područja Hrvatske – Bosne i Hercegovine – Crne Gore					
Prioritet 1 Pametna ulaganja u istraživanje, inovacije i konkurentno poduzetništvo		Prioritet 2 Zelena ulaganja u zaštitu okoliša i učinkovito upravljanje rizicima		Prioritet 3 Pristupačne i otporne zdravstvene usluge	
SC 1.1 Razvoj i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te primjena naprednih tehnologija		SC 2.1 Promicanje energetske učinkovitosti i smanjenje emisija stakleničkih plinova;		SC 4.5 Osiguravanje jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi i poticanjem otpornosti zdravstvenih sustava, uključujući primarnu skrb, te promicanjem prijelaza s institucionalne skrbi na skrb unutar obitelji i zajednice;	
SC 1.3 Jačanje održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova i otvaranje radnih mjesta u njima, među ostalim i kroz produktivna ulaganja		SC 2.4 Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i sprječavanja rizika od katastrofa te otpornosti, uzimajući u pristupe utemeljene na ekosustavima;			
		SC 2.6 Promicanje prijelaza na kružno i resursno učinkovitije gospodarstvo			

Izvor: Performance Framework Methodology – Interreg IPA CBC Programme Croatia-Bosnia and Herzegovina and Montenegro 2021-2027, , siječanj 2022.

3. ODNOS PROGRAMA S DRUGIM ODGOVARAJUĆIM STRATEGIJAMA, PLANOVIMA I PROGRAMIMA

U ovom je poglavlju dan pregled zakona, politika, strategija, planova i programa koji su razmatrani u svrhu izrade strateške studije, te procjena interne usklađenosti Programa s njima.

Postupak strateške procjene reguliran je Zakonom o zaštiti okoliša, Zakonom o zaštiti prirode, Uredbi o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš, Uredbi o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša Republike Hrvatske. U Bosni i Hercegovini zakoni o zaštiti okoliša oba entiteta te Brčko Distrikta temelj su za uspostavu sustava planiranja, upravljanja, informiranja i financiranja, uključujući stratešku procjenu utjecaja na okoliš, dok je ovo područje u Crnoj Gori regulirano je Zakonom o životnoj sredini, Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu, te Zakonom o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu.

Relevantne strategije, planovi i programi predloženi u sklopu određivanja sadržaja strateške studije analizirani su kako bi se utvrdila usklađenost Programa i odredili ciljevi strateške procjene.

Popis analiziranih dokumenata:

- Program Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. "promijeniti svijet"
- Europski Zeleni plan
- EU energetska-klimatski paket
- Strategija EU za prilagodbu klimatskim promjenama
- Strategija EU za bioraznolikost do 2030
- Strategija EU za dunavsku regiju (EUSDR)
- Strategija EU za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR)
- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske
- Strategija razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2021.-2027.
- Nacionalna strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030
- Strategija pomorskog razvitka i integralne morske politike Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.
- Plan upravljanja vodnim područjima Republike Hrvatske 2016.-2021.
- Plan upravljanja vodama za vodno područje rijeke Save u Federaciji Bosne i Hercegovine
- Plan upravljanja vodnim područjem Jadranskog mora u Federaciji Bosne i Hercegovine 2016.-2021.
- Plan upravljanja rizicima od poplava u slivu rijeke Save
- Plan upravljanja vodnim područjem rijeke Save
- Niskouglična strategija razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu
- Okvirna energetska strategija BiH do 2035.
- Strategija razvoja energetike Republike Crne Gore do 2030.
- Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu
- Strategija prilagođavanja na klimatske promjene i niskoemisionog razvoja za Bosnu i Hercegovinu
- Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030. Crne Gore

- Plan gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2017. – 2022. godine
- Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori
- Republički plan upravljanja otpadom u Republici Srpskoj

Popis relevantnog međunarodnog zakonodavstva koji je uzet u obzir pri utvrđivanju ciljeva strateške procjene je kako slijedi:

- Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (Rio de Janeiro, 1992)
- UNFCCC Kyoto Protokol (1997)
- Pariški sporazum (Pariz 2015)
- Konvencija UN o biološkoj raznolikosti (Rio de Janeiro, 1992)
- Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija, 1979)
- Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (Bonnska konvencija, 1979)
- Konvencija o močvarama od međunarodne važnosti, naročito kao staništa ptica močvarica (Ramsarska konvencija) (Ramsar, 1971)
- Direktiva 79/409/EEZ Europskog parlamenta i Vijeća o očuvanju divljih ptica (EU Direktiva o pticama)
- Direktiva Vijeća 92/43/EEZ o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (EU Direktiva o staništima)
- Konvencija o europskim krajobrazima (Firenca, 2000)
- Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (Pariz, 1972)
- Konvencija o zaštiti i uporabi prekograničnih vodotoka i međunarodnih jezera (Helsinki, 1992)
- Okvirna direktiva o otpadu (Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenog 2008. o otpadu i stavljanju izvan snage određenih direktiva)
- Protokol o strateškoj procjeni okoliša uz Konvenciju o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (1991, Espoo)
- Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (Aarhus, 1998)

4. PODACI O POSTOJEĆEM STANJU OKOLIŠA

Postojeće stanje okoliša na programskom području analizirano je s ciljem pružanja konteksta za razumijevanje mogućeg razvoja pozitivnih i negativnih utjecaja do kojih bi moglo doći provedbom Programa, detaljno je opisano u Poglavlju 4.1 *Podaci o postojećem stanju okoliša na programskom području* u Knjizi I.

Temeljem analize provedene u Poglavlju 4. *Podaci o postojećem stanju okoliša na programskom području i Razvoj okoliša bez provedbe programa* u Knjizi I, identificirani su sljedeći okolišni problemi i konflikti u **Tablica 2.**

Tablica 2. Utvrđeni postojeći okolišni problemi na Programskom području

Sastavnice okoliša i okolišne teme	Opis problema
Zrak i klima	Onečišćenje zraka lebdećim česticama uslijed grijanja i industrije, posebno zimi (ovisno o mikroklimatskih uvjeta)
Klimatske promjene	Podizanje razine mora
	Povećanje ukupne prosječne temperature i veći broj dana s ekstremnim temperaturama
	Povećanje rizika od požara zbog dužih suša i viših ekstremnih temperatura
	Prirodne katastrofe – učestalost tuče i ekstremnih promjena meteoroloških uvjeta
	Rizik od nastanka bujičnih poplava
Stanje vodnih tijela	Nedostatna zaštita izvorišta pitke vode
	Onečišćenja vodnih tijela u Jadranskom vodnom području zbog poljoprivredne prakse, posebno duž obale i glavnih vodotoka
	Ispuštanja kemikalija i nafte iz točkastih izvora poput industrije i luka
	Onečišćenje obalnih područja otpadom koji se preko rijeka unose u more
	Masovni kupališni turizam
	Betonizacija obale
	Prekomjerna eksploatacija podzemnih voda
	Nekontrolirano ispuštanje komunalnih otpadnih voda bez pročišćavanja
	Neprijemljeni sustavi odvodnje i pročišćavanja industrijskih otpadnih voda

Sastavnice okoliša i okolišne teme	Opis problema
Bioraznolikost	Uništenje doprirodnih i prirodnih staništa uslijed prenamjene zemljišta za potrebe poljoprivredne proizvodnje
	Fragmentacija staništa zbog izgradnje prometne infrastrukture
	Promjene u riječnim ekosustavima zbog izgradnje hidroenergetskih objekata, akumulacija, regulacije vodotoka i izgradnje melioracijskih kanala i kanala za navodnjavanje
	Onečišćenje vodotokova
	Napuštanje prakse ekstenzivne poljoprivrede
	Gubitak, fragmentacija i degradacija doprirodnih i prirodnih staništa zbog promjene načina korištenja zemljišta
	Divlje deponije, posebno u šumama i speleološkim objektima
	Širenje invazivnih vrsta (IAS)
	Gubitak bioraznolikosti zbog klimatskih promjena
Kulturna baština i krajobraz	Degradacija ruralnih krajobraza zbog urbanizacije i razvoj linearne infrastrukture, deruralizacije i deagrarizacije
	Visoki pritisci turizma koji dovode do gubitka temeljnih baštinskih obilježja i identiteta zbog neprikladne izgradnje i planiranja prostora
	Litoralizacija i urbanizacija obalnog područja, neprikladna izgradnja zbog velike turističke potražnje, gubitak prirodnih i krajobraznih karakteristika specifičnih obalnih elemenata, degradacija vizualnih i ambijentalnih vrijednosti
	Nedostatak znanja i obrazovanja o krajobrazima
	Neprovedba ključnih ciljeva Europske konvencije o krajobrazima u praksi
	Podržavanje neprihvatljivih namjena zemljišta u područjima velike vrijednosti i osjetljivosti koje nisu prilagođene kontekstu područja
Zdravlje ljudi	Nedostatna priključenost na sustave javne vodoopskrbe

Sastavnice okoliša i okolišne teme	Opis problema
	Svjetlosno onečišćene u urbaniziranim područjima
	Povećane razine buke uslijed prometa
	Negativni utjecaji na kvalitetu zraka i emisije buke zbog intenzivnog prometa u urbanim područjima
	Rizik od potresnih događaja
Gospodarenje otpadom	<p>Nedostatna izgrađenost infrastrukture za gospodarenje otpadom koja bi mogla podržati cjelovite sustave gospodarenja otpadom</p> <p>Nedostatak statističkih informacija o posebnim kategorijama otpada</p> <p>Postojanje divljih odlagališta, posebno u područjima visokih prirodnih vrijednosti</p> <p>Nepostojanje rješenja za gospodarenje opasnim otpadom</p>

5. CILJEVI ZAŠTITE OKOLIŠA STRATEŠKE PROCJENE

U ovoj su strateškoj studiji utvrđeni ciljevi zaštite okoliša sukladno dokumentima zaštite okoliša utvrđenih kroz dokumente na međunarodnoj razini, razini Europske unije, te nacionalnoj razini država sudionica, te iz pregleda postojećeg stanja i identificiranih okolišnih problema. Ciljevi su definirani temeljem opsega mogućih utjecaja određenih kroz preliminarnu stratešku studiju u postupku određivanja sadržaja strateške studije, početnog stanja okoliša i okolišnih trendova. Ovi ciljevi predstavljaju osnovu za testiranje učinaka Programa na okoliš, tj. analizom kroz matricu se promatra da li ciljevi Plana razvoja doprinose postizanju odabranih ciljeva zaštite okoliša ili ne.

Zbog međusobne povezanosti cjelokupnog okoliša, ciljevi nisu formirani za svaku sastavnicu okoliša zasebno već jedan cilj obuhvaća skup sastavnica okoliša ili okolišnih tema. Uz ciljeve zaštite okoliša određeni su i konkretni podciljevi temeljem utvrđenih okolišnih problema i njihovih vjerojatnih uzroka. Kroz provedbu Plana razvoja potrebno je djelovati upravo na postizanje podciljeva kako bi se smanjili negativni utjecaji na okoliš. Na temelju ciljeva i podciljeva određeni su i indikatori zaštite okoliša, tj. kriteriji, koji su zbog prirode programa kvalitativni, a ne kvantitativni.

Nadalje, kao podrška procjeni usklađenosti akcija predviđenih Programom s DNSH načelom, ciljevi zaštite okoliša strateške studije formirani su uzimajući u obzir i mogućnost povezivanja strateške procjene i procjene tražene Uredbom o taksonomiji, odnosno na način koji omogućava maksimalno identificiranje usklađenosti Programa s kriterijima za ocjenjivanje mogućeg značajne štete.

Tablica 3. Utvrđeni ciljevi zaštite okoliša strateške procjene

Ciljevi zaštite okoliša	Podciljevi	Sastavnica okoliša	Indikator
Poboljšanje stanja vodnih tijela i smanjenje onečišćenja vode i mora	<ul style="list-style-type: none"> - poboljšanje fizikalno-kemijskih svojstava vodnih tijela - povećanje udjela pročišćenih otpadnih voda -održivo korištenje površinskih i podzemnih voda -zaštita vodenih i ekosustava ovisnih o vodi -smanjenje onečišćenja morskim otpadom 	<ul style="list-style-type: none"> Unutarnje i priobalne vode Zdravlje ljudi Bioraznolikost 	<ul style="list-style-type: none"> - ocjena stanja vodnih tijela -kvaliteta vode za kupanje - priključenost stanovništva na javnu odvodnju -broj novoizgrađenih UPOV-a -iskorištavanje voda
Zaštita bioraznolikosti, ekosustava i divljih vrsta	<ul style="list-style-type: none"> -smanjenje onečišćenja okoliša -smanjenje utjecaja na klimu -suzbijanje klimatskih promjena -podizanje svijesti o važnosti bioraznolikosti 	<ul style="list-style-type: none"> Bioraznolikost Tlo Unutarnje i priobalne vode Krajobraz 	<ul style="list-style-type: none"> - očuvano povoljno stanje zaštićenih vrsta i staništa - uključenje lokalne zajednice u aktivnosti zaštite i očuvanja

Ciljevi zaštite okoliša	Podciljevi	Sastavnica okoliša	Indikator
	<ul style="list-style-type: none"> -smanjenje utjecaja na morske vrste i staništa - suzbijanje širenja invazivnih vrsta 		<ul style="list-style-type: none"> -zabilježena prisutnost novih invazivnih vrsta ili širenje već prisutnih
Održivo upravljanje prirodnim resursima	<ul style="list-style-type: none"> -razvoj održivog turizma -racionalno korištenje zemljišta i resursa - povećanje korištenja energije dobivene iz OIE -smanjenje pritiska na prirodne resurse promicanjem načela kružnog gospodarstva 	<ul style="list-style-type: none"> Bioraznolikost Tlo Voda Krajobraz Materijalni resursi Gospodarenje otpadom 	<ul style="list-style-type: none"> -turistička infrastruktura u zaštićenim područjima -provedeni projekti energetske učinkovitosti - proizvedena energija iz OIE -broj aktiviranih brownfield područja -potrošnja biomase
Očuvanje kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti prostora	<ul style="list-style-type: none"> -očuvanje graditeljskog naslijeđa i arheoloških lokaliteta -osiguravanje održivog upravljanja krajobrazima, njihovu zaštitu i očuvanje 	<ul style="list-style-type: none"> Kulturna baština Krajobraz 	<ul style="list-style-type: none"> -broj planova ili pilot projekata koji se odnose na kulturna dobra -broj izrađenih krajobraznih osnova -broj posjetitelja u novim turističkim destinacijama -broj održivih turističkih proizvoda u ruralnim područjima gdje je primijenjeno očuvanje krajobraznog i kulturnog naslijeđa
Smanjenje utjecaja na zrak i klimu	<ul style="list-style-type: none"> - smanjenje emisija stakleničkih plinova iz sektora energetike -poboljšanje energetske učinkovitosti -razvoj OIE projekata 	<ul style="list-style-type: none"> Zrak Klima Zdravlje ljudi 	<ul style="list-style-type: none"> -razvoj projekata zelene infrastrukture - emisija i odliv ugljikovog dioksida – CO₂

Ciljevi zaštite okoliša	Podciljevi	Sastavnica okoliša	Indikator
	-poboljšanje kvalitete zraka		-broj izrađenih SECAP-a -broj dana u kojima su prekoračene granične vrijednosti za lebdeće čestice
Jačanje otpornosti i smanjenje rizika na elementarne nepogode	- Prilagodba planova i projekata klimatskim promjenama - Zaštita i prilagodba postojeće i planirane infrastrukture i stanovništva od ekstremnih događaja (poplava i požara)	Ljudsko zdravlje Materijalni resursi	- razvoj projekata zelene infrastrukture - broj izrađenih SECAP-a -broj uspostavljenih sustava uzbune od požara
Zaštita zdravlja i dobrobiti ljudi	- povećanje priključenosti na sustav javne vodoopskrbe -smanjenje izloženosti štetnim emisijama -smanjeni rizik od plavljenja	Zdravlje ljudi Voda Zrak i klima	- broj priključenih kućanstava i objekata na sustav javne vodoopskrbe -broj projekata razvijenih prema NRT -mjere zaštite od buke ugrađene u strategije i prostorne planove -kvaliteta vode za kupanje
Održivo gospodarenje otpadom	-korištenje otpada u sklopu kružnog gospodarstva -unaprjeđenje infrastrukture za gospodarenje otpadom -sanacija i zatvaranje ilegalnih odlagališta otpada	Gospodarenje otpadom Bioraznolikost Zrak i klima Zdravlje ljudi Tlo Voda Krajobraz	-potrošnja biomase kao sekundarne sirovine -broj saniranih ilegalnih odlagališta otpada -statistike gospodarenja otpadom

6. VJEROJATNO ZNAČAJNI UTJECAJI PROVEDBE PROGRAMA NA CILJEVE ZAŠTITE OKOLIŠA

Program neće imati mnoge značajne utjecaje na okoliš, te će velika većina utjecaja biti pozitivna zbog usklađenosti programa s hijerarhijom dokumenata i politika i usmjerenosti Programa na organizacijske i operativne akcije koje se oslanjaju na već uspostavljene sustave i infrastrukturu s ciljem povećanja njihove održivosti i smanjenje postojećih pritisaka.

Neki specifični ciljevi se odnose na poboljšanje sektora koji nisu povezani sa sastavnicama okoliša, zbog čega nemaju nikakve utjecaje na ciljeve zaštite strateške procjene. To se odnosi na SC 1.3 Jačanje održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova i otvaranje radnih mjesta u njima, među ostalim i kroz produktivna ulaganja i 4.5 Osiguravanje jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi i poticanje otpornosti zdravstvenih sustava, uključujući primarnu skrb, te promicanje prijelaza s institucionalne skrbi na skrb unutar obitelji i zajednice.

Sukladno Zelenom planu, Program nastoji opremiti programski teritorij za bolje suočavanje s izazovima koje nameću već prisutne klimatske promjene i učiniti njegovu infrastrukturu i ljudske potencijale otpornijima, te obučiti javnosti i poduzeća kako da istovremeno ostvare koristi za cjelokupni okoliš.

Iako je za neke akcije ocijenjeno da mogu dovesti do značajnih utjecaja na ciljeve zaštite strateške studije, većina takvih efekata bit će umjerena, bilo zbog zakonodavnih ili institucionalnih prepreka ili zbog razine razvoja na programskom teritoriju. Međutim, takvi su utjecaji jednako važni budući da pripremaju sustav za akcije planirane u budućnosti. Iako takve akcije ne generiraju negativne utjecaje, predložene su mjere kojima se njihovi efekti mogu povećati, kao i šanse za pozitivan ishod.

Identificirani negativni utjecaji u pravilu proizlaze iz izgradnje, većinom vezano za smanjenje emisija stakleničkih plinova zbog provedbe OIE projekata i objekata te korištenja naprednih goriva, uz primjenu načela predostrožnosti, budući da lokacije, opseg i podaci o takvim zahvatima trenutno nisu poznati.

Iako će provedbom SC 2.4 Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i sprječavanje rizika od katastrofa te otpornosti, uzimajući u obzir pristupe utemeljene na ekosustavima programski teritorij postati otpornijim, određene akcije mogu imati negativni utjecaj na ciljeve vezane za bioraznolikost, te su također ocijenjeni uz primjenu načela predostrožnosti. Mogući su negativni utjecaji iz SC 4.6 Jačanje uloge kulture i održivog turizma u gospodarskom razvoju, socijalnoj uključenosti i socijalnim inovacijama zbog osjetljivosti sastavnica koje se trenutno nalaze pod najvećim pritiskom turizma (korištenje voda i onečišćenje mora), posebno u obalnom području, te zbog činjenice da turizam općenito ovisi o prirodnim i kulturnim resursima.

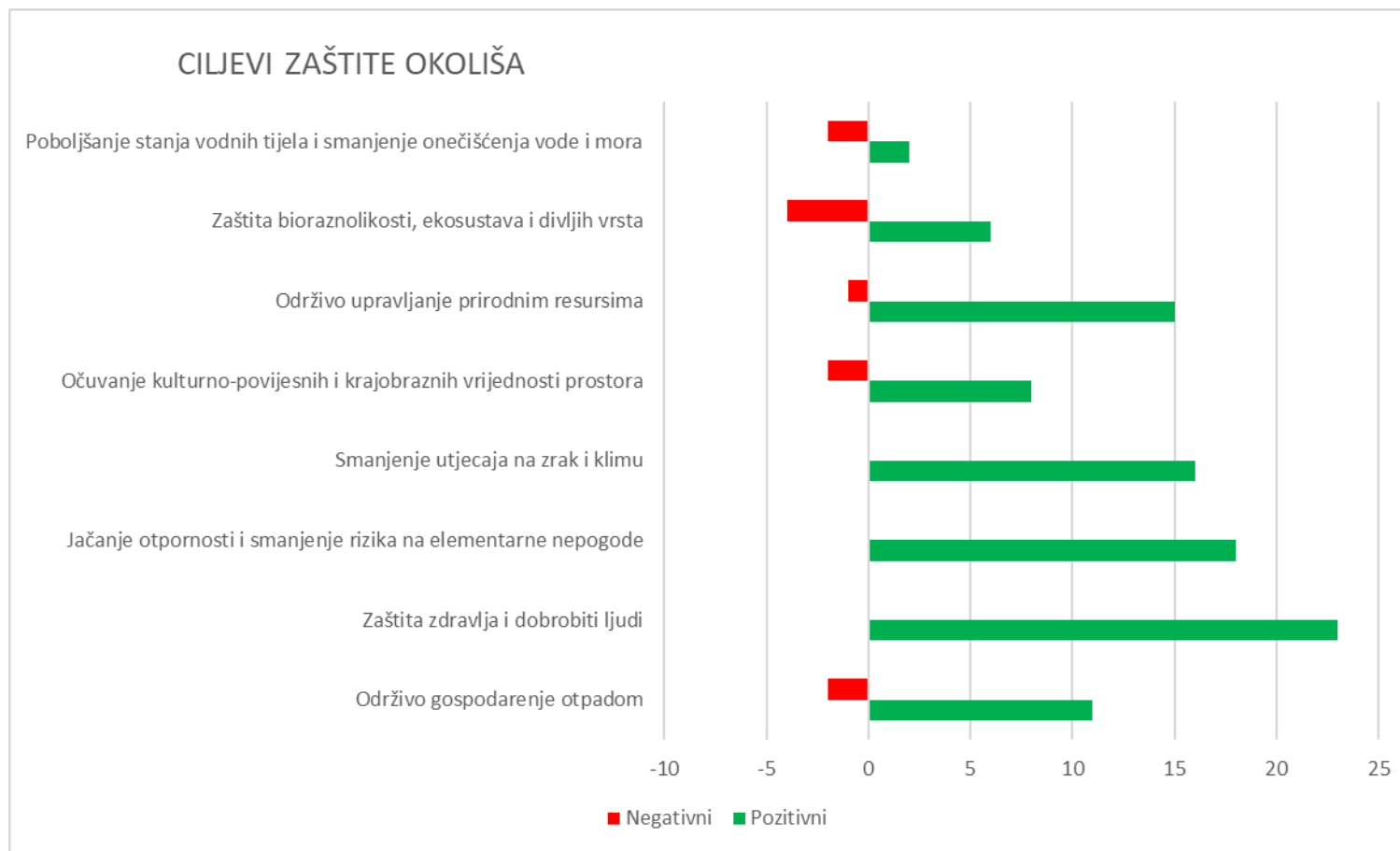
Potrebno je međutim napomenuti, da nisu identificirane akcije koje mogu proizvesti značajno negativne utjecaje, te da provedba akcija mora biti usklađena s važećom prostorno-planskom dokumentacijom i proći procjenu utjecaja na okoliš na projektnoj razini.

6.1 Kumulativni utjecaji

Procjena utjecaja povedena je na predloženoj razini akcija, te iako popis akcija nije finalan, ovakva je analiza omogućila identifikaciju glavnih uzroka pritisaka, puteva utjecaja, intenziteta promjene te sposobnost okolišnih sastavnica, odnosno ciljeva zaštite okoliša strateške procjene da podnesu promjenu. Jasno je da je nastanak kumulativnih utjecaja vjerojatniji na područjima gdje će se provoditi više projekata ili na područjima gdje je moguć nastanak dodatnih faktora stresa na okoliš. Analiza pojedinačnih akcija na taj način je pomogla u procjeni vjerojatnosti hoće li njihova provedba u istom vremenskom razdoblju na istom području dovesti do pojačanih pozitivnih ili negativnih utjecaja, te ocijeniti koji će ciljevi zaštite okoliša biti pod najvećim pritiskom (**Slika 2**).

Kao što je prikazano na grafu niže, Program može uzrokovati i pozitivne i negativne kumulativne utjecaje, od kojih će pozitivni biti znatno veći. Program će značajno doprinijeti ciljevima Zaštite zdravlja i dobrobiti ljudi, Jačanja otpornosti i smanjenja rizika na elementarne nepogode, Smanjenja utjecaja na zrak i klimu, te na Održivo upravljanje prirodnim resursima, kao i Održivo gospodarenje otpadom. Glavne aktivnosti Programa koje podržavaju ove ciljeve usmjerene su na smanjenje stakleničkih plinova, bilo kroz povećanje energetske učinkovitosti ili povećanje korištenja obnovljivih izvora energije. Nadalje, aktivnostima prilagodbe klimatskim promjenama, osim jačanja otpornosti ekosustava, doprinosi se sigurnosti i dobrobiti ljudi, ali i indirektno krajobrazu i kulturnoj baštini. Aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom i uvođenja načela kružnog gospodarstva u politike država sudionica, osim podržavanja uspostave održivog gospodarenja otpadom, pozitivno utječe na racionalnost pri korištenju prirodnih resursa, pa indirektno i na bioraznolikost, vode i krajobraz.

Iako u manjoj mjeri, ali Program može također dovesti do negativnih kumulativnih utjecaja na Zaštitu bioraznolikosti, ekosustava i divljih vrsta direktno kroz provedbu OIE projekata, posebno hidrotehničkih rješenja kod tradicionalnih metoda sprečavanja štetnog djelovanja voda, ali i kroz korištenje biomase, te razvoja turizma zbog osjetljivosti ovog cilja zaštite okoliša strateške studije. Kulturna baština i krajobraz objedinjeni su u jedan cilj, no u analitičkoj matrici učinjeno je jasno razlikovanje pri opisivanju utjecaja. Tako su negativni kumulativni utjecaji, iako manjeg intenziteta, identificirani indirektno kroz izgradnju prostora, ali posebno uzimajući u obzir da na programskom teritoriju nema sustavne zaštite krajobraza osim poneke krajobrazne studije ili mjera predviđenih u sklopu prostorno planske dokumentacije, kao i da se krajobrazu ne posvećuje dovoljno pažnje pri procjenama na projektnoj razini. Negativni utjecaji na vodna tijela najvećom mjerom proizlaze iz podrške turizmu zbog povećanog korištenja vode i onečišćenja, što je posebno naglašeno u priobalnim područjima.

Slika 2. Prikaz kvantificiranih utjecaja Program na ciljeve zaštite okoliša

7. PREKOGRANIČNI UTJECAJI

Uzimajući u obzir da Program ima prekogranični karakter i opseg, te da ima za cilj utjecati na prekogranično područje, utjecaji su se u procjeni podrazumijevali kao prekogranični, s tim da se javne konzultacije i javna rasprava održava u obje zemlje sudionice.

Vezano za vjerojatnost nastanka utjecaja izvan granica programskog teritorija, uzimajući u obzir tipologiju predviđenih akcija, kao i njihov lokalni prostorni doseg, provedba specifičnih ciljeva koji su predloženi Programom neće imati prekogranične utjecaje na susjednu Sloveniju, Albaniju, Kosovo i Srbiju.

8. MJERE ZAŠTITE I SMJERNICE ZA POBOLJŠANJE STANJA OKOLIŠA

U ovom poglavlju opisane su mjere za sprječavanje, smanjenje i ublažavanje potencijalnih negativnih utjecaja nastalih provedbom Programa, kako je opisano u Poglavlju 9.2 *Rezultati procjene utjecaja provedbe programa na ciljeve zaštite okoliša* u Knjizi I.

Mjere zaštite okoliša određene su na temelju identificiranih negativnih pojedinačnih i kumulativnih utjecaja kako bi se ti negativni utjecaji izbjegli ili smanjili na najmanju moguću mjeru. Osim mjera vezanih za identificirane negativne utjecaje predlažu se i smjernice zaštite okoliša kao odgovor na uočene prilike za poboljšanje stanja okoliša ili povećanje održivosti rješenja predloženih Programom.

Stoga, za bolje razumijevanje i provedbu, predložene mjere su podijeljene u mjere koje će se provoditi na razini Programa i mjere koje će se primjenjivati prilikom raspisivanja natječaja na projekte, odnosno koje će služiti kao kriteriji za daljnju provedbu Programa.

Tablica 4. Mjere za sprečavanje, smanjenje i ublažavanje negativnih utjecaja za primjenu na razini Programa

Red.br.	Specifični cilj	Predložena mjera/smjernica
1.	SO 1.1 - Razvoj i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te primjena naprednih tehnologija	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcija treba odražavati potrebu premošćivanja jaza između istraživanja i komercijalizacije konačnog proizvoda (S.O 1.1 – 3) 2. Osim jačanja kapaciteta, potrebno je uključiti, informiranje, edukaciju i osiguravanje podrške javnosti pri korištenju e-usluga javne uprave. (S.O 1.1 – 8)
	SO 1.3 - Jačanje održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova i otvaranje radnih mjesta u njima, među ostalim i kroz produktivna ulaganja	<ol style="list-style-type: none"> 3. Osim pružanja podrške već uspješnim poduzećima, razmotriti pružanje podrške MSP-ovima s manje uspješnim poslovnim rezultatima. (S.O 1.3 – 2) 4. Programom razmotriti mogućnost pojednostavnjivanja pravnog i zakonodavnog okvira, pristupačnog i jednostavnog financiranja, osiguravanje odgovarajuće infrastrukture i edukacije, te usluge poslovne podrške (S.O 1.3 – 1)
	SO 2.1 - Promicanje energetske učinkovitosti i smanjenje emisija stakleničkih plinova;	<ol style="list-style-type: none"> 5. Akciju dopuniti korištenjem OIE ili alternativnih goriva za postizanje zelenog transporta i mobilnosti (S.O. 2.1-2) 6. Strateškim pristupom potrebno je razmotriti uvođenje energetske hijerarhije poput smanjenja potražnje energije, osiguravanje učinkovitog korištenja energije, te tek onda proizvodnje potrebne energije iz obnovljivih izvora (S.O 2.1 – 4) 7. Otpad se ne smatra biomasom u smislu ovog Programa, budući da aktivnosti koje vode do značajnog povećanja spaljivanja ne smatra se prihvatljivom, te šteti cilju kružnog gospodarstva, zbog čega je potrebno biomasu iz otpada brisati iz akcije (8) DNSH
2.	SO 2.4 - Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i sprječavanja rizika od katastrofa te otpornosti, uzimajući u pristupe utemeljene na ekosustavima;	<ol style="list-style-type: none"> 1. Predložene strategije trebaju također uključivati strategije sprečavanja katastrofa u svrhu svođenja klimatskih promjena na najmanju moguću razinu. Strategije se trebaju fokusirati na pozitivne standarde i prakse, te na njihovu provedbu, putem npr. projekata zelene infrastrukture. 2. Kao preduvjet za odabir odgovarajućem pristupu klimatskom odobravanju, potrebno je napraviti procjene ranjivosti sektora na klimatske promjene. (S.O. 2.4 10) 3. Gospodarenje vodama također treba uključivati prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda (9) 4. Integriranje aspekata klimatskih promjena u gospodarenje vodama treba uključivati i očuvanje močvarnih područja, pošumljavanje i očuvanje poplavnih ravnica . (SO 2.4 – 9)
3.	SO 4.6 - Jačanje uloge kulture i održivog turizma u gospodarskom razvoju, socijalnoj uključenosti i socijalnim inovacijama.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akcije namijenjene turističkom razvoju trebaju se provoditi uz predostrožnost i uključivanje mjera ublažavanja utjecaja klime i klimatskih promjena na okoliš. (S.O. 4.6 -1) 2. Usmjeriti ulaganja prema zaleđu i kontinentalnim dijelovima programskog područja, budući da su takva područja slabije razvijena, dok se istodobno osigurava rasterećivanje priobalnih područja (S.O 4.6 – 1)

Tablica 5. Mjere za sprečavanje, smanjenje i ublažavanje negativnih utjecaja te smjernice za poboljšanje stanja okoliša za provedbu kao kriterija prilikom odabir projekata

Red.br.	Specifični cilj	Predložena mjera/smjernica
1.	SO 1.1 - Razvoj i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te primjena naprednih tehnologija	<p>1. Predložene tehnologije pripadati će niskougljičnim tehnologijama i uključivati će aplikacije za smanjivanje potrošnje resursa u drugim sektorima (poljoprivreda, proizvodnja hrane, proizvodnja itd.). DNSH</p> <p>2. Dokazana zelena rješenja uključivati će niskougljičnu tehnologiju ili će omogućavati smanjenje stakleničkih plinova u ostalim sektorima, korištenje alternativnih goriva, proizvoditi ili koristiti obnovljivu energiju te uključivati emisije iz prijevoza. (7) DNSH</p>
	SO 1.3 - Jačanje održivog rasta i konkurentnosti MSP-ova i otvaranje radnih mjesta u njima, među ostalim i kroz produktivna ulaganja	<p>1. Uspostavljene sheme poput certificiranje zelene gradnje ili građevinskih propisa i standarda EU mogu se koristiti kao alternativni dokaz prihvatljivosti (6) DNSH</p>
	SO 2.1 - Promicanje energetske učinkovitosti i smanjenje emisija stakleničkih plinova;	<p>1. Koristiti bioenergetski uzgojene usjeve koji ne zahtijevaju korištenje pesticida (8)</p> <p>2. Zaštiti šume od prekomjernog krčenja za energetske svrhe (8)</p> <p>3. Za proizvodnju biomase prioritzirati lokacije degradiranih kvaliteta poput brownfield područja, napuštenih rudnika ili lokacija duž postojećih transportnih ili prijenosnih koridora (8)</p> <p>4. Negativne utjecaje OIE projekata ublažiti kroz odabir lokacije, te mjerama zaštite propisanim na projektnoj razini tijekom postupaka procjene utjecaja na okoliš (8)</p> <p>5. Za potrebe održavanja cilja održivog upravljanja prirodnim resursima, predlaže se nekorištene bušotine za istraživanje i/ili eksploataciju ugljikovodika koristiti za istraživanje i eksploataciju geotermalne energije (8)</p> <p>6. U procesu planiranja OIE projekata, uključiti javnost (8)</p> <p>7. Za minimaliziranje negativnih utjecaja na kulturnu baštinu, na projektnoj razini osigurati suradnju relevantnih stručnjaka/konzervatora, te osigurati nadzor u izvedbenim fazama projekta (6).</p> <p>8. Kod razvoja vjetroelektrana, dimenzije i lokacije vjetroturbina prilagoditi specifičnom kontekstu i vrijednostima prostora, te izraditi krajobrazno modeliranje s ciljem smanjenja utjecaja na krajobraz i kulturnu baštinu. Prilagođavanje krajobraznom kontekstu izvesti prema primjerima dobre prakse i R&D (8).</p> <p>9. Za planiranje postrojenja za proizvodnju energije iz OIE izraditi karte osjetljivosti i pogodnosti (8)</p> <p>10. Vezano za iskorištavanje hidroenergije, budući projekti uključivati će promjene tehnologije, obnovu i unaprjeđivanje postojećih sustava, dok se nove hidroelektrane ne podražavaju Programom (8)</p>

Red.br.	Specifični cilj	Predložena mjera/smjernica
		<p>11. Na razini projekta, osigurati da se za rad na tradicijskim zgradama/kulturnim dobrima odaberu stručnjaci i kvalificirani radnici i tijekom razvoja i provedbe (3)</p> <p>12. Integriranje tradicionalnih izvora energije neće se podržavati ovim Programom (2) DNSH</p> <p>13. Certificiranje iz područja zelene gradnje prihvatit će se kao alternativni dokaz prihvatljivosti prijedloga (2, 4, 6) DNSH</p> <p>14. Sve će se emisije procijeniti u klopupostupaka za procjenu utjecaja na okoliš i neće prekoračivati granične vrijednosti (8) DNSH</p> <p>15. Korištena biomasa neće biti dobivena kroz prakse krčenje šuma ili degradaciju šuma (8) DNSH</p> <p>16. Otpad se ne smatra biomasom u smislu ovog Programa, budući da aktivnosti koje vode do značajnog povećanja spaljivanja ne smatra se prihvatljivom, te šteti cilju kružnog gospodarstva, zbog čega je potrebno biomasu iz otpada brisati iz akcije (8) DNSH</p> <p>17. Korištenje energije vjetra neće uključivati odobalne projekte jer trenutno ne postoje primjenjive zakonske odredbe ili smjernice za provedbu istih (8) DNSH</p> <p>18. Mjere usmjerene za smanjenje negativnih utjecaja na vode i zaštićena staništa i vrste ovisne o vodi, odnose se na osiguranje nizvodne i uzvodne migracije riba, najmanji ekološki protok i pronos sedimenta, te zaštitu i unaprjeđenje staništa. Iste se mjere redovito propisuju u sklopu PUO i GOPEM postupaka (8) DNSH</p> <p>19. Programom se podržava ponovno korištenje i korištenje sekundarnih sirovina i ponovno korištenih komponenti, dizajn koji osigurava dugotrajnost proizvoda i mogućnost recikliranja, gospodarenje otpadom kojim se prioritizira recikliranje nad odlaganje i sljedivost korištenih materijala (8), (DNSH)</p>
2.	SO 2.4 - Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i sprječavanja rizika od katastrofa te otpornosti, uzimajući u pristupe utemeljene na ekosustavima;	<p>1. Svi planovi koji uključuju korištenje kulturne baštine izradit će se u suradnji s relevantnim stručnjacima i konzervatorima kako bi se osigurala zaštita i očuvanje graditeljske baštine (8)</p> <p>2. Smanjenje postojećih rizika treba se temeljiti na kartama poplavnih rizika s ciljem smanjenja štetnih posljedica na ljudsko zdravlje, okoliš, kulturnu baštinu i gospodarske djelatnosti (5)</p> <p>3. Osigurati integraciju zelene infrastrukture, načela zelene gradnje i održivo upravljanje oborinskim vodama, posebno u urbanim područjima (8)</p> <p>4. Stanovnici i korisnici nekretnina trebaju biti direktno uključeni u izradu interventnih planova u kriznim situacijama (8)</p>

Red.br.	Specifični cilj	Predložena mjera/smjernica
		<p>5. Strategije izrađene u sklopu akcije 2.4.9 sadržavat će specifične mjere i smjernice za provedbu rješenja zelene infrastrukture za održivo gospodarenje vodama ili pilot projekte</p> <p>6. Kako bi se povećao rezultat akcije, potrebno je razmotriti prostorno planiranje i planiranje mora, te korištenje i namjenu zemljišta te uključiti stručnjake za ekologiju, javno zdravstvo, te urbaniste (11).</p> <p>7. Uključiti projekte i aktivnosti zelene infrastrukture u naseljena područja budući da se njima mogu značajno unaprijediti okolišne usluge koje rizični i psihološki povoljno djeluju na zdravlje ljudi (11)</p> <p>8. Aktivnosti planiranja ovom akcijom, odnosno razvoj i uvođenje zajedničkih planova prilagodbe klimatskim promjenama, sprečavanju katastrofa i interventnih planova, trebaju uključiti edukaciju javnosti i reguliranje ponašanja, posebno u najrelevantnijim periodima i područjima.</p> <p>9. Za potrebe identificiranja fizičkih rizika od klimatskih promjena, potrebno je procjenu ranjivosti provesti kao preliminarnu procjenu (screening), procjenu ranjivosti i procjenu rješenja prilagodbe kojim se mogu smanjiti identificirani fizički rizici od klimatskih promjena (1, 2, 5, 8, 9, 11)</p> <p>10. Kod procjene ranjivosti i odabira rješenja prilagodbe, koristit će se najnoviji podaci o klimi (1, 2, 5, 8, 9, 11)</p> <p>11. Bilo kakva ispuštanja u prirodni recipijent bit će u skladu s odredbama nacionalnog zakonodavstva i u okviru maksimalnih dozvoljenih granica onečišćivača (9) DNSH</p>
3.	2.6 Promicanje prijelaza na kružno i resursno učinkovitije gospodarstvo	<p>1. Frakcije otpada neće se miješati u skladištima otpada i pretovarnim objektima s ostalim otpadom ili materijalom različitih svojstava, te će se zasebno prikupljati (1, 3, 4) DNSH</p> <p>2. Industrijski otpad u sklopu ovog programa odnosit će se na industrijski biootpad i građevni otpad. (4).</p>
4.	SO 4.6 - Jačanje uloge kulture i održivog turizma u gospodarskom razvoju, socijalnoj uključenosti i socijalnim inovacijama.	<p>1. Provedba svih aktivnosti provodit će se uz mjere predostrožnosti i uz provođenje mjera ublažavanja utjecaja na ciljeve zaštite okoliša strateške studije, posebno vezano za očuvanje kvalitete voda, zaštitu bioraznolikosti, krajobraznih vrijednosti i održivo gospodarenje otpadom (1)</p> <p>2. Projekti će uključivati i preliminarnu analizu područja pod planiranim turističkim razvojem koja će biti kontekstualna, odnosno kojom će se osigurati provedba projekta na odgovarajući način ugradnje u krajobraz i kulturnu baštinu, procjenu pogodnosti u odnosu na ciljeve zaštite strateške procjene, procjenu rizika na klimatske promjene te ostalu stručnu dokumentaciju sukladno globalnoj dobroj praksi (1)</p> <p>3. Za svaki turistički proizvod potrebno je izraditi plan održive provedbe kako bi se osiguralo održivo korištenje resursa, kružno gospodarstvo, najmanji utjecaji na okoliš, doprinos lokalnoj zajednici itd. (5)</p>

Red.br.	Specifični cilj	Predložena mjera/smjernica
		<p>4. U izradi projektne dokumentacije i nadzoru izgradnje na kulturnim dobrima potrebno je osigurati suradnju s konzervatorima kako bi se mogući negativni utjecaji smanjili na najmanju moguću mjeru (3)</p> <p>5. Rješenja, aktivnosti i standardi također trebaju uključivati aktivnosti koje se odnose na zaštitu morskog okoliša (od npr. onečišćenja uslijed turističkih i prometnih aktivnosti) (8)</p> <p>6. Minimalni zahtjev je usklađenost s nacionalnim zakonodavstvom i strategijama i planovima gospodarenja otpadom (1, 3, 4, 5) DNSH</p> <p>7. Mjere prilagodbe trebaju uzimati u obzir fizička ojačanja zbog ekstremnih vremenskih uvjeta, te povećanje sigurnosti, buduće povećanje temperature, poplave, praćenje stanja i prognoziranje, hidroizolaciju, te zelenu infrastrukturu i zelena rješenja u naseljenim područjima (7). DNSH</p>

9. OPIS PREDVIĐENIH MJERA PRAĆENJA

Praćenje stvarnih utjecaja provedbe Programa ima za cilj provjeriti da li se njegovom provedbom postižu zadani ciljevi, zatim identificirati negativne utjecaje provedbe (predviđene i nepredviđene), te osigurati da se mjere zaštite okoliša predložene strateškom procjenom provode.

Uz već uspostavljene sustave praćenja stanja okoliša u dijelovima čiji se rezultati smatraju bitnima za praćenje utjecaja Programa na ciljeve strateške studije, odnosno sastavnice i opterećenja okoliša, strateškom procjenom nisu utvrđene nove mjere praćenja stanja okoliša.